

Стейкхолдерська модель відносин у соціально орієнтованій асортиментній політиці фармацевтичних підприємств

Самборський О. С., *Слободянюк М. М.

Кафедра економіки і організації фармації та технології ліків
Івано-Франківський національний медичний університет, Україна

*Кафедра фармацевтичного маркетингу та менеджменту
Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Вступ. В умовах бурхливого розвитку всіх сторін суспільства, глобалізації та інтернаціоналізації діяльності й взаємовідносин зростає невизначеність не лише глобального ринкового середовища, а й їх вплив на фактори макро- та мікросередовища підприємництва. Вплив взаємовідносин партнерів та зацікавлених осіб на ефективність бізнес-процесів компаній, соціальної відповідальності бізнесу й корпоративного середовища особливого значення набуває при використанні моделей економіки соціально орієнтованого типу. Все більшої уваги набуває стейкхолдерська модель відносин, яка базується на врахуванні інтересів усіх зацікавлених сторін. Основи цієї ідеології викладені у новій редакції міжнародного стандарту AA 1000 (AA 1000 SES – Stakeholders Engagement Standart, стандарт взаємодії з стейкхолдерами, групами впливу або учасниками коаліції).

Метою наших робіт є висвітлення та узагальнення особливостей подальшого розвитку соціально орієнтованої ринкової економіки в Україні, яка в значній мірі потребує використання можливостей та позитивного впливу зацікавлених осіб як співучасників бізнес-процесів та соціально-економічних процесів в фармацевтичній галузі.

Матеріали та методи дослідження: матеріалами слугували наукові публікації, історичні матеріали, нормативно-правові та галузеві акти, інформаційні та аналітичні довідки. У роботі використано системний аналіз, історичний, логічний та порівняльний методи.

Результати: Світова економічна криза 1929-1933 рр. привела до руйнування фундаменту чисто ринкової економіки та формування економіки соціально ринкового типу. Теоретичним підґрунтям слугували роботи англійського економіста Дж. Кейнса й німецьких вчених та економістів Ф. Бема, О. Рюстова, В. Репке, Л. Ерхарда, А. Мюллер-Армака та В. Ойкена. Реальні практичні кроки впровадження таких теоретичних обґрунтувань в курс держави зробив американський уряд Ф. Рузвельта. Прийнято, що господарський порядок в економіці соціально-ринкового типу, поєднуючи конкуренцію (в значній мірі регульовану), вільної ініціативи особистості з економічними та адміністративними важелями державного регулювання, направлений на соціальну справедливість, соціалізацію прогресу і справедливий розподіл прибутків. При цьому механізм розподілу доходу направлений на усунення надмірного збагачення на одному полюсі суспільства та зубожіння на іншому.

Сьогодні сформовано принаймні три різновиди соціально орієнтованої економіки. Перший різновид є основою економіки таких країн як Великобританія, Канада, Ірландія і характеризується відносно невисоким рівнем участі держави у вирішенні соціальних проблем суспільства, всього 30-40% ВВП перерозподіляється через бюджет. В той же час високий рівень вирішення соціальних питань забезпечується потужним розвитком приватного сектору, широко розвиненою і добре організованою системою недержавних пенсійних фондів. В скандинавських країнах (Норвегія, Данія, Фінляндія і особливо Швеція) в умовах діючої соціально орієнтованої ринкової економіки притаманна дуже активна роль держави у вирішенні соціальних проблем та забезпечення високого рівня життя населення. Досягнення соціальних стандартів здійснюється за рахунок потужних перерозподільних процесів, які проводить держава. В таких умовах характерним є досягнення соціального партнерства між власниками засобів виробництва і найманими працівниками. При цьому держава постійно здійснює пошук нових шляхів забезпечення соціальної солідарності в суспільстві. Інша, третя модель соціально орієнтованої ринкової економіки існує в таких країнах, як Німеччина, Австрія, Нідерланди, Франція, Бельгія, у якій акцент зроблено на досягнення за активної участі держави високих соціальних стандартів на основі ефективних програм із забезпечення високого рівня зайнятості, заходів щодо соціального страхування громадян тощо. Майже половина ВВП у цих країнах перерозподіляється через державний бюджет. Соціально орієнтована ринкова економіка в цілому потребує подальшого поглиблення та розвитку щодо широкого залучення зацікавлених сторін та підвищення їх позитивного впливу на діяльність фірм. Особливо у фармацевтичній галузі. Стейкхолдерська концепція фірми регулювання взаємовідносин та врахування інтересів груп впливу та індивідуумів була започаткована Р. Фріманом у книзі «Стратегічний менеджмент, стейкхолдерський підхід» (1984 р.). Згідно стандарту AA 1000 SES основний склад зацікавлених сторін може включати інвесторів, кредиторів, менеджерів фірм, постачальників, співробітників фірм, споживачів, суспільні та державні організації та ін., які в значній мірі зацікавлені в ефективному функціонуванні бізнес-процесів та мають суттєвий вплив. Соціально-орієнтований маркетинг як не від'ємна складова соціально орієнтованої ринкової економіки мотивує маркетологів домагатися рівноваги між трьома цілями маркетингу: прибутком компанії, потребами споживачів та інтересами суспільства при виробництві товарів й визначенні асортименту.

Висновки. Розробка науково-практичного обґрунтування та адаптація стейкхолдерської концепції до фармацевтичної галузі, виділення особливостей взаємовідносин в різних групах виробничих, оптово-збутових й роздрібних фірмах та бізнес-процесах дозволить максимально використовувати потенціал зацікавлених груп впливу, мінімізувати ризики, суттєво підвищити індивідуальну, фірмову й суспільну ефективність та доцільність.